Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 20 december 2017*

”Begäran om förhandsavgörande – Området för frihet, säkerhet och rättvisa – Förordning (EU) nr 1259/2010 – Fördjupat samarbete om tillämplig lag för äktenskapsskillnad och hemskillnad – Erkännande av privat äktenskapsskillnad som meddelats av en religiös domstol i ett tredjeland – Förordningens tillämpningsområde”

I mål C-372/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Oberlandesgericht München (Münchens regionala överdomstol, Tyskland) genom beslut av den 29 juni 2016, som inkom till domstolen den 6 juli 2016, i målet

Soha Sahyouni

mot

Raja Mamisch

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta (referent) samt domarna C.G. Fernlund, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev och E. Regan,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: handläggaren K. Malacek,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 31 maj 2017,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Raja Mamisch, genom C. Wenz-Winghardt, Rechtsanwältin,

– Tysklands regering, genom T. Henze, M. Hellmann och J. Mentgen, samtliga i egenskap av ombud,

– Belgiens regering, genom L. Van den Broeck och C. Pochet, båda i egenskap av ombud,

– Frankrikes regering, genom D. Colas, D. Segoin och E. Armoët, samtliga i egenskap av ombud,

– Ungerns regering, genom M. Z. Fehér, G. Koós och M. M. Tátrai, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

– Portugals regering, genom L. Inez Fernandes, M. Figueiredo och M. Caravalho, samtliga i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin och M. Heller, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 14 september 2017 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1 och 10 i rådets förordning (EU) nr 1259/2010 av den 20 december 2010 om genomförande av ett fördjupat samarbete om tillämplig lag för äktenskapsskillnad och hemskillnad (EUT L 343, 2010, s. 10).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Soha Sahyouni och Raja Mamisch angående erkännande av äktenskapsskillnad som meddelats av en religiös domstol i ett tredjeland.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Förordning nr 1259/2010

3 I skälen 9 och 10 i förordning nr 1259/2010 anges följande:

”(9) Denna förordning bör leda till en tydlig och samlad rättslig ram i fråga om tillämplig lag för äktenskapsskillnad och hemskillnad i de deltagande medlemsstaterna; den bör garantera medborgarna ändamålsenliga lösningar när det gäller rättssäkerhet, förutsebarhet och flexibilitet och förhindra situationer där en av makarna ansöker om äktenskapsskillnad före den andra för att försäkra sig om att saken prövas enligt en lagstiftning som vederbörande anser är mer gynnsam när det gäller att skydda hans eller hennes intressen.

(10) Det materiella tillämpningsområdet och bestämmelserna i denna förordning bör överensstämma med [rådets]förordning (EG) nr 2201/2003 [av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1)] …

…”

4 Artikel 1 i förordning nr 1259/2010 har följande lydelse:

”1. Denna förordning ska tillämpas i situationer där det föreligger en lagkonflikt i samband med äktenskapsskillnad eller hemskillnad.

2. Denna förordning ska inte gälla i följande frågor, även om de kan uppkomma som en förhandsfråga i samband med prövningar av äktenskapsskillnad eller hemskillnad.

…”

5 I artikel 4 i förordningen, som har rubriken ”Universell tillämpning”, föreskrivs följande:

”Den lag som anvisas i denna förordning ska tillämpas även om det är lagen i en icke-medlemsstat.”

6 I artikel 5 i förordning nr 1259/2010 föreskrivs följande:

”…

2. Ett lagvalsavtal får, utan att de påverkar tillämpningen av punkt 3, ingås och ändras vid vilken tidpunkt som helst, dock senast när saken tas upp till prövning av domstol.

3. Om domstolslandets lag tillåter det kan makarna även välja tillämplig lag under pågående förfarande inför domstolen. I så fall ska domstolen registrera lagvalet i enlighet med domstolslandets lag.”

7 Artikel 8 i förordningen har följande lydelse:

”Vid avsaknad av val enligt artikel 5 ska äktenskapsskillnad och hemskillnad omfattas av lagen i den stat

a) där makarna har gemensam hemvist vid den tidpunkt då målet anhängiggörs vid domstol eller, om detta alternativ inte är tillämpligt,

b) där makarna senast hade gemensam hemvist, förutsatt att de inte upphörde att ha gemensam hemvist där mer än ett år innan målet anhängiggjordes vid domstol och att en av makarna fortfarande hade hemvist i landet när målet anhängiggjordes vid domstol eller, om detta alternativ inte är tillämpligt,

c) där båda makarna var medborgare vid den tidpunkt då målet anhängiggjordes vid domstol, eller, om detta alternativ inte är tillämpligt,

d) vid vars domstolar målet anhängiggörs.”

8 I artikel 10 i förordning nr 1259/2010 föreskrivs följande:

”Om tillämplig lag enligt artikel 5 eller artikel 8 saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad eller inte ger makarna lika rätt till äktenskapsskillnad eller hemskillnad på grund av den ena makens kön, ska domstolslandets lag tillämpas.”

9 I artikel 12 i förordningen stadgas följande:

”Tillämpning av bestämmelser i den lag som anvisas i denna förordning får vägras endast om en sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i domstolslandet.”

10 I artikel 13 i förordning nr 1259/2010 anges att ”[d]enna förordning … inte på något sätt [ska] tvinga domstolarna i en deltagande medlemsstat vars lag inte medger äktenskapsskillnad eller inte anser att äktenskapet i fråga är giltigt vad avser tillämpning av ett skilsmässoförfarande att meddela en dom om äktenskapsskillnad genom tillämpning av denna förordning”.

11 I artikel 18 i förordningen föreskrivs följande:

”1. Denna förordning ska endast tillämpas på rättsliga förfaranden som inletts och på sådana avtal som avses i artikel 5 som ingåtts från och med den 21 juni 2012.

…

2. Denna förordning påverkar inte tillämpningen av lagvalsavtal som ingåtts i enlighet med lagstiftningen i den deltagande medlemsstat där saken prövas, innan den 21 juni 2012.”

Förordning nr 2201/2003

12 Enligt artikel 1.1 a i förordning nr 2201/2003 ska den förordningen, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap.

13 I artikel 2 i denna förordning föreskrivs följande:

”I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

…

4. *dom*: varje avgörande rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, liksom varje avgörande i frågor som rör föräldraansvar som har meddelats av en sådan domstol, oavsett avgörandets benämning, såsom dom, förordnande eller beslut.

…”

Tysk lagstiftning

14 I Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (lagen om förfarandet i familjerättsliga mål och i angelägenheter rörande frivillig rättsvård) (nedan kallad FamFG) anges i 107 §, som har rubriken ”Erkännande av utländska avgöranden i äktenskapsmål”, följande:

”1) Utländska avgöranden genom vilka ett äktenskap annulleras, ogiltigförklaras eller upplöses … får erkännas enbart om domstolen i en delstat har fastställt att villkoren för erkännande är uppfyllda. Om målet har avgjorts av en domstol eller en myndighet i en stat där båda makarna var hemmahörande vid tidpunkten för avgörandet är erkännandet inte avhängigt av en sådan fastställelse från en delstatsdomstol.

2) Behörig myndighet är domstolen i den delstat där en av makarna har hemvist. …

3) Delstatsregeringarna får genom förordning delegera de befogenheter som enligt dessa bestämmelser tillkommer delstaternas domstolar till en eller flera ordföranden för regionala överdomstolar. …

4) Beslut ska meddelas på begäran. Begäran får inges av den som har ett rättsligt intresse av ett erkännande.

5) Om en delstatsdomstol i första instans avvisar begäran kan sökanden väcka talan vid regional överdomstol.

6) Om en delstatsdomstol fastställer att villkoren för erkännande är uppfyllda, kan den make som inte har framställt begäran anhålla om att regional överdomstol ska pröva saken. Ett beslut som meddelats av delstatsdomstol vinner laga kraft genom delgivning till sökanden. Delstatsdomstolen kan emellertid även ange i beslutet att detta ska vinna laga kraft först efter utgången av en tidsfrist som denna domstol har fastställt.

7) Behörig att pröva sådana frågor är tvistemålsavdelningen vid den regionala överdomstol där delstatsdomstolen har sitt säte. En begäran om förhandsavgörande hindrar inte att beslutet vinner laga kraft. Avsnitt 4 och 5 samt artiklarna 14.1, 14.2 och 48.2 gäller i tillämpliga delar på förfarandet.

8) Föregående bestämmelser gäller i tillämpliga delar när begäran gäller fastställande av att villkoren för erkännande inte är uppfyllda.

9) Fastställande av huruvida villkoren för erkännande är uppfyllda är bindande för domstolar och myndigheter.

…”

15 I 108 § FamFG, som har rubriken ”Erkännande av andra utländska avgöranden”, föreskrivs följande:

”1) Utländska avgöranden ska erkännas utan något särskilt förfarande förutom vad gäller avgöranden i äktenskapsmål.

2) Parter som har ett rättsligt intresse kan begära att det beslutas om erkännande eller icke-erkännande av ett utländskt avgörande som inte avser arvs- eller egendomsrätt. 107 § punkt 9 ska gälla i tillämpliga delar. …

3) Territoriellt behörig att pröva en begäran enligt punkt 2, första meningen, är den domstol i vars domsaga, vid den tidpunkt begäran inges,
   1. svaranden eller den personen som avgörandet gäller har sin hemvist eller,
   2. om behörighet saknas enligt punkt 1, ett intresse av att fastställande eller förekomsten av ett behov av bistånd.

Denna behörighet är exklusiv.”

16 I 17 § punkt 1 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (lagen om införande av civillagen) (nedan kallad EGBGB), i den version som var tillämplig fram till den 29 januari 2013 då Gesetz zur Anpassung der Vorschriften des Internationalen Privatrechts an die Verordnung (EU) Nr. 1259/2010 und zur Änderung anderer Vorschriften des Internationalen Privatrechts (lagen om anpassning av internationell privaträtt till förordning nr 1259/2010 och om ändring av andra internationella privaträttsliga bestämmelser), av den 23 januari 2013 (BGB1. 2013 I, s. 101) trädde i kraft, föreskrevs följande:

”1) Den lag som är tillämplig på äktenskapets generella verkningar det datum då ansökan om äktenskapsskillnad lämnas in ska tillämpas på äktenskapsskillnaden. Om äktenskapet inte kan upplösas i enlighet med denna lag ska tysk lag tillämpas på äktenskapsskillnaden under förutsättning att den make som ansöker om äktenskapsskillnad är tysk medborgare vid den aktuella tidpunkten eller var det vid det datum då äktenskapet ingicks.

2) Endast en domstol kan besluta om äktenskapsskillnad.

…”

Faktiska omständigheter i målet och tolkningsfrågorna

17 Den 27 maj 1999 ingick Raja Mamisch och Soha Sahyouni äktenskap inom domsagan för den islamiska domstolen i Homs (Syrien). Raja Mamisch är sedan födseln syrisk medborgare. Under år 1977 blev han tysk medborgare genom naturalisation. Han har sedan dess dubbelt medborgarskap. Soha Sahyouni är sedan födseln syrisk medborgare. Efter giftermålet förvärvade hon tyskt medborgarskap.

18 Makarna var bosatta i Tyskland fram till år 2003 och flyttade sedan till Homs. På grund av inbördeskriget i Syrien begav de sig under sommaren år 2011 återigen för en kort period till Tyskland. Från och med februari år 2012 bodde de omväxlande i Kuwait och i Libanon. Under denna period vistades de även upprepade gånger i Syrien. För närvarande bor båda parterna i det nationella målet återigen i Tyskland på olika adresser.

19 Raja Mamisch förklarade den 19 maj 2013, genom att hans ombud avgav skilsmässoförklaring vid den religiösa sharia-domstolen i Latakia (Syrien), att han ville att äktenskapet skulle upplösas. Den 20 maj 2013 fastställde nämnda domstol äktenskapsskillnad mellan makarna. Den 12 september 2013 undertecknade Soha Sahyouni en förklaring gällande den ersättning som Raja Mamisch var skyldig att betala henne enligt religiösa bestämmelser, nämligen ett sammanlagt belopp på 20 000 amerikanska dollar (cirka 16 945 euro). Förklaringen hade följande lydelse:

”Jag har erhållit all ersättning som jag är berättigad till enligt äktenskapsavtalet och på grund av den äktenskapsskillnad som meddelats efter ensidig förklaring och således befriar jag honom från samtliga förpliktelser gentemot mig enligt äktenskapsavtalet och beslutet om äktenskapsskillnad som meddelats av sharia-domstolen i Latakia den 20 maj 2013. …”

20 Raja Mamisch ansökte den 30 oktober 2013 om erkännande av det avgörande om äktenskapsskillnad som meddelats i Syrien. Ordföranden vid Oberlandesgericht München (Münchens regionala överdomstol, Tyskland) biföll ansökan genom beslut av den 5 november 2013 och fastställde att de lagstadgade kraven för erkännande av detta avgörande om äktenskapsskillnad var uppfyllda.

21 Den 18 februari 2014 begärde Soha Sahyouni att beslutet skulle ogiltigförklaras och yrkade att det skulle fastställas att kraven för erkännande av avgörandet om äktenskapsskillnad inte var uppfyllda.

22 Ordföranden vid Oberlandesgericht München (Münchens regionala överdomstol) avvisade i beslut av den 8 april 2014 Soha Sahyounis begäran. I detta beslut anfördes att frågan huruvida avgörandet om äktenskapsskillnad ska erkännas regleras i förordning nr 1259/2010, vilken även är tillämplig på sådana äktenskapsskillnader som har meddelats utan ett fastställelseförfarande vid domstol eller myndighet (nedan kallade privata äktenskapsskillnader). I avsaknad av ett giltigt val av tillämplig lag, och eftersom makarna inte haft gemensam hemvist året före äktenskapsskillnaden ska tillämplig lag fastställas enligt artikel 8 c i förordningen. Om båda makarna har dubbelt medborgarskap är det medborgarskapet i den stat till vilken anknytningen är starkast, i den mening som avses i nationell rätt, som är avgörande. Vid tidpunkten för äktenskapsskillnaden var detta enligt ordföranden det syriska medborgarskapet. Det anfördes även att grunderna för rättsordningen (*ordre public*) enligt artikel 12 i förordning nr 1259/2010 inte utgjorde hinder för att erkänna det aktuella avgörandet om äktenskapsskillnad.

23 Oberlandesgericht München (Münchens regionala överdomstol), som hade att pröva överklagandet av ordförandens beslut, vilandeförklarade målet genom beslut av den 2 juni 2015 och begärde förhansavgörande avseende tolkningen av förordning nr 1259/2010 hos EU- domstolen. I beslut av den 12 maj 2016, Sahyouni (C-281/15, EU:C:2016:343), slog EU-domstolen fast att det var uppenbart att den saknade behörighet att besvara dessa tolkningsfrågor, bland annat på grund av att förordning nr 1259/2010 inte var tillämplig på erkännande av en dom om äktenskapsskillnad som redan meddelats i ett tredjeland och att den hänskjutande domstolen inte hade lämnat några uppgifter till stöd för att bestämmelserna i nämnda förordning skulle vara direkt och ovillkorligt tillämpliga på

omständigheterna enligt nationell rätt. Domstolen framhöll emellertid att den hänskjutande domstolen fortfarande hade möjlighet att begära ett nytt förhandsavgörande så fort den kunde inkomma med de uppgifter som var nödvändiga för att EU-domstolen skulle kunna besvara frågorna.

24 Till stöd för sin begäran om förhandsavgörande har den hänskjutande domstolen anfört att äktenskapsskillnader meddelade i ett tredjeland ska erkännas i Tyskland genom det förfarande som föreskrivs i 107 § FamFG. När det gäller privat äktenskapsskillnad är det ostridigt att tyska domstolar prövar om de materiella villkoren för sådana äktenskapsskillnader är uppfyllda mot bakgrund av förordning nr 1259/2010. Detta rättsliga tillvägagångssätt uppstod till följd av att den tyska lagstiftaren upphävde bestämmelsen gällande tillämplig materiell lag på äktenskapsskillnad när den ovannämnda förordningen trädde i kraft. Grunden för detta upphävande är att den tyska lagstiftaren bedömde att den tidigare bestämmelsen hade blivit obsolet på grund av denna förordning då förordningens tillämpningsområde ansågs omfatta privat äktenskapsskillnad.

25 Under dessa omständigheter beslutade Oberlandesgericht München (Münchens regionala överdomstol) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1) Omfattas privat äktenskapsskillnad – här i form av en ensidig förklaring från den ena maken inför en religiös domstol i Syrien med stöd av sharia-lag – av tillämpningsområdet för artikel 1 i [förordning nr 1259/2010]?

2) För det fall fråga 1 besvaras jakande: Vid tillämpning av förordning [nr 1259/2010] [i samband med en prövning enligt] artikel 10 i förordningen avseende privat äktenskapsskillnad,
   a) ska en abstrakt jämförelse vara avgörande, enligt vilken den andra maken visserligen medges rätt till äktenskapsskillnad enligt den lagstiftning som är tillämplig enligt artikel 8, men denna rätt på grund av makens könstillhörighet är knuten till andra processuella och materiella villkor än den första makens rätt till äktenskapsskillnad, eller
   b) beror bestämmelsens giltighet på huruvida tillämpningen av den abstrakt diskriminerande utländska rätten även medför en – konkret – diskriminering i det enskilda fallet?

3) Om fråga 2 b besvaras jakande: Utgör den diskriminerade makens samtycke till äktenskapsskillnaden, även i form av mottagandet av ersättning, i sig en grund för att inte tillämpa bestämmelsen?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till prövning

26 EU-domstolen konstaterar inledningsvis att den nationella domstolen inte har att pröva en ansökan om äktenskapsskillnad, utan en begäran om erkännande av ett avgörande om äktenskapsskillnad som meddelats av en religiös myndighet i ett tredjeland.

27 EU-domstolen har redan slagit fast att erkännande av domar om äktenskapsskillnad som meddelats i ett tredjeland inte omfattas av unionsrätten eftersom varken bestämmelserna i förordning nr 1259/2010, eller bestämmelserna i förordning nr 2201/2003 eller någon annan unionsrättsakt är tillämpliga på ett sådant erkännande (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 12 maj 2016, Sahyouni, C-281/15, EU:C:2016:343, punkterna 22 och 23).

28 Det framgår emellertid av EU-domstolens fasta praxis att tolkningen av en unionsbestämmelse även kan vara relevant när de faktiska omständigheterna i det nationella målet inte direkt omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, men då unionsbestämmelserna har gjorts tillämpliga genom nationell lagstiftning, vilken, för de lösningar som tillhandahålls för situationer där omständigheterna i

alla avseenden är begränsade till en och samma medlemsstat, följer de lösningar som föreskrivs i unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 november 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 53 och där angiven rättspraxis).

29 Den hänskjutande domstolen har i detta avseende anfört att förordning nr 1259/2010 enligt tysk rätt är tillämplig på erkännande i Tyskland av privata äktenskapsskillnader som har meddelats i ett tredjeland, såsom den äktenskapsskillnad som är aktuell i det nationella målet.

30 Det framgår av de uppgifter som denna domstol har ingett och den tyska regeringens yttrande att erkännande av privat äktenskapsskillnad som har meddelats i ett tredjeland enligt tysk rätt ska göras i enlighet med det förfarande som föreskrivs i 107 § FamFG. Av denna bestämmelse framgår att avgöranden som har meddelats av en utländsk domstol eller statlig myndighet om fastställelse av äktenskapsskillnad ska erkännas utan någon prövning av deras lagenlighet medan giltigheten av beslut om privat äktenskapsskillnad ska prövas enligt materiell rätt i den stat som anvisas i relevanta lagvalsregler.

31 I detta hänseende har det angetts att den materiella rätt som tillämpades på äktenskapsskillnad innan förordning nr 1259/2010 trädde i kraft fastställdes genom de lagvalsregler som föreskrevs i 17 § EGBGB, i den version som gällde fram till den 28 januari 2013. När förordningen trädde i kraft har den tyska lagstiftaren, på grundval av antagandet att denna förordning även var tillämlig på privat äktenskapsskillnad, bedömt att giltigheten av sådan privat äktenskapsskillnad som meddelats i ett tredjeland, för att den ska kunna erkännas i Tyskland, hädanefter skulle prövas enligt rätten i den stat som följer av de lagvalsregler som föreskrivs i förordning nr 1259/2010.

32 Genom den lag varigenom den internationella privaträtten anpassades till förordning nr 1259/2010 och om ändring av andra bestämmelser i internationell privaträtt ändrade den tyska lagstiftaren 17 § punkt 1 EGBGB och upphävde den lagvalsregel som ingick i denna bestämmelse och som hade blivit obsolet. Enligt det rättsliga tillvägagångssättet i Tyskland sedan ikraftträdandet av förordning nr 1259/2010 för att i detta land erkänna privata äktenskapsskillnader som har meddelats i ett tredjeland prövas de materiella villkor som en sådan äktenskapsskillnad ska uppfylla i enlighet med lagstiftningen i den stat som anvisas i denna förordning.

33 Om det däremot visar sig att förordning nr 1259/2010 inte är tillämplig på privat äktenskapsskillnad ska, såsom den hänskjutande domstolen har anfört, det nationella målet avgöras enligt tyska lagvalsregler.

34 De villkor som följer av den ovan i punkt 28 i denna dom nämnda rättspraxis är således uppfyllda och de tolkningsfrågor som den hänskjutande domstolen har ställt kan därmed tas upp till sakprövning.

Den första frågan

35 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet huruvida artikel 1 i förordning nr 1259/2010 ska tolkas så, att en äktenskapsskillnad som har meddelats efter ensidig förklaring från en av makarna inför en religiös domstol, såsom den ifrågavarande äktenskapsskillnaden i det nationella målet, omfattas av det materiella tillämpningsområdet för denna förordning.

36 För att besvara denna fråga måste denna bestämmelse, där det materiella tillämpningsområdet för förordningen fastställs, tolkas med beaktande inte bara av dess lydelse, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2013, Csonka m.fl., C-409/11, EU:C:2013:512, punkt 23 och där angiven rättspraxis).

37 Vad i första hand beträffar lydelsen av artikel 1 i förordning nr 1259/2010 anges endast i punkten 1 i denna artikel att förordningen ska tillämpas i situationer där det föreligger en lagkonflikt i samband med äktenskapsskillnad eller hemskillnad. I punkt 2 i denna artikel anges de frågor som inte omfattas av förordningens tillämpningsområde, ”även om de kan uppkomma som en förhandsfråga i samband med prövningar av äktenskapsskillnad eller hemskillnad”. Av lydelsen av artikel 1 i förordning nr 1259/2010 framgår således inga användbara uppgifter om hur ”äktenskapsskillnad” i den mening som avses i artikeln ska definieras.

38 Vad i andra hand beträffar sammanhanget för artikel 1 i förordning nr 1259/2010 erinrar EU-domstolen inledningsvis om att ingen annan bestämmelse i förordningen innehåller en definition av begreppet äktenskapsskillnad i den mening som avses i förordningen. Artikel 3 i förordningen innehåller endast definitioner av begreppen ”deltagande medlemsstat” och ”domstol”. Detta sistnämnda begrepp omfattar för övrigt ”alla de myndigheter i de deltagande medlemsstaterna som är behöriga”.

39 Det är visserligen riktigt att privat äktenskapsskillnad inte uttryckligen utesluts från tillämpningsområdet för förordning nr 1259/2010, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 60 i sitt förslag till avgörande. Hänvisningarna till ingripande av en ”domstol” som återfinns i flera av förordningens bestämmelser, bland annat artiklarna 1.2, 5.2, 5.3, 8, 13 och 18.2 i denna, visar emellertid att förordningen uteslutande avser äktenskapsskillnad som meddelats av en statlig domstol eller av en myndighet, eller under denna myndighets kontroll. Den omständigheten att ”rättsliga förfaranden” nämns i artikel 18.1 i förordningen styrker för övrigt detta antagande.

40 Enligt skäl 10 i förordning nr 1259/2010 bör det materiella tillämpningsområdet och bestämmelserna i denna förordning slutligen överensstämma med förordning (EG) nr 2201/2003.

41 I artikel 1.1 a i den sistnämnda förordningen anges emellertid att den ”oberoende av domstolstyp, [ska] tillämpas på … äktenskapsskillnad …”. I artikel 2.4 i samma förordning definieras vidare begreppet ”dom”, i den mening som avses i förordningen, som ”varje avgörande rörande äktenskapsskillnad, … som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, … oavsett avgörandets benämning, såsom dom, förordnande eller beslut”.

42 Det skulle inte vara konsekvent att definiera begreppet äktenskapsskillnad i de båda förordningarna på olika sätt och därmed skapa en avvikelse mellan deras tillämpningsområden.

43 I detta hänseende erinrar EU-domstolen om att både förordning nr 1259/2010 och förordning nr 2201/2003 har antagits inom ramen för det civilrättsligt samarbetet. Av kommissionens yttrande framgår vidare att denna till och med, i förslaget till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om lagvalsregler i äktenskapsmål [KOM(2006) 399], hade övervägt att i förordning nr 2201/2003 införa lagvalsregler avseende äktenskapsskillnad men eftersom detta förslag inte ledde till lagstiftning blev dessa regler slutligen föremål för en särskild förordning, nämligen förordning nr 1259/2010.

44 Vad i tredje hand beträffar de mål som eftersträvas genom förordning nr 1259/2010 föreskrivs i denna förordning, vilket framgår av dess rubrik, ett fördjupat samarbete mellan deltagande medlemsstater om tillämplig lag för äktenskapsskillnad och hemskillnad.

45 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 65 i sitt förslag till avgörande var det i de medlemsstater som deltog i detta fördjupade samarbete, vid antagandet av denna förordning, endast offentliga organ som fick anta rättsligt giltiga beslut på området. Det finns således anledning att anta att unionslagstiftaren vid antagandet av denna förordning endast avsåg situationer när äktenskapsskillnad meddelades antingen av en statlig domstol eller en myndighet, eller under denna myndighets kontroll,

och att det inte var unionslagstiftarens avsikt att denna förordning skulle tillämpas på andra typer av äktenskapsskillnader, såsom sådana, som den i förevarande fall, vilken vilar på ”en ensidig viljeförklaring” och har meddelats av en religiös domstol.

46 Denna tolkning vinner stöd av den omständigheten, som kommissionen har anfört under förhandlingen, att en tillämpning av förordning nr 1259/2010 på privat äktenskapsskillnad inte nämndes en enda gång under de förhandlingar som föregick dess antagande.

47 Även om ett flertal medlemsstater i sina rättsordningar, efter antagandet av förordning nr 1259/2010, visserligen har inkluderat möjligheten att äktenskapsskillnad kan meddelas utan ingripande av en statlig myndighet skulle, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 66 i sitt förslag till avgörande, en inkludering av privata äktenskapsskillnader i tillämpningsområdet för denna förordning kräva sådana anpassningar som enbart ankommer på unionslagstiftaren.

48 Mot bakgrund av den definition av begreppet ”äktenskapsskillnad” i förordning nr 2201/2003 framgår det av de mål som eftersträvas med förordning nr 1259/2010 att tillämpningsområdet för denna endast omfattar äktenskapsskillnad som meddelats av en statlig domstol eller en myndighet, eller under denna myndighets kontroll.

49 Av ovanstående överväganden följer att den första frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 1 i förordning nr 1259/2010 ska tolkas så, att en äktenskapsskillnad som har meddelats av en religiös domstol efter en ensidig förklaring från en av makarna, såsom den ifrågavarande äktenskapsskillnaden i det nationella målet, inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för denna förordning.

Den andra och den tredje frågan

50 Mot bakgrund av svaret på den första frågan saknas det anledning att besvara den andra och den tredje frågan.

Rättegångskostnader

51 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 1 i rådets förordning (EU) nr 1259/2010 av den 20 december 2010 om genomförande av ett fördjupat samarbete om tillämplig lag för äktenskapsskillnad och hemskillnad ska tolkas så, att en äktenskapsskillnad som har meddelats av en religiös domstol efter en ensidig förklaring från en av makarna, såsom den ifrågavarande äktenskapsskillnaden i det nationella målet, inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för denna förordning.

Underskrifter